

Four hundred years of fashion, red. Natalie Rothstein, London 1984, ss. 176, ryc. 217, w tym barwnych 50.

Pierwszy katalog zbiorów kostiumologicznych Victoria and Albert Museum w Londynie daje duży wybór dokonany z całości zbiorów. Nie podano w nim szczegółowych danych liczbowych, można je jednak zaczerpnąć z innej publikacji. Muzeum posiada obecnie około 900 pełnych kompletów ubioru z XVI—XX wieku oraz około 2000 dodatków do ubiorów i różnego typu akcesoriów¹. Kolekcję tę uzupełnia najbogatszy w Anglii zbiór zabytków włókiennictwa. Z XVI w. zachowały się tylko nieliczne ubiory, natomiast następane stulecie jest już dość dobrze reprezentowane. Kolekcja obejmuje tylko ubiory dorosłych Europejczyków, ubiory dzieci i młodzieży przeniesiono do Muzeum Dzieciństwa w Bethnal Green w Londynie. Także reprezentacyjne ubiory narodów Bliskiego i Dalekiego Wschodu mieszczą się w innych działach Victoria and Albert Museum. Zdaniem N. Rothstein Anglia jest jedynym krajem Europy Zachodniej nie posiadającym stroju ludowego ani regionalnego. Brak tego typu odzieży zaznacza się już w XVI w. Ubojdy mieszkańcy tego kraju nosili odzież używaną lub łachmany, naśladujące styl ubiorów warstw wyższych.

Omawiana kolekcja jest najstarszą wśród zbiorów kostiumologicznych Wielkiej Brytanii. Wielkością przewyższa ją powstałe w 1912 r. Muzeum Londynu, posiadające około 30 000 ubiorów i ich części, datowanych od czasów rzymskich, stale uzupełniające swe zbiory zabytkami z badań archeologicznych. Duże znaczenie mają także: Muzeum Ubioru i Mody w Bath, Galeria Angielskiego Ubioru w Manchesterze oraz Zbiory Ubioru Europejskiego w Królewskim Szkockim Muzeum w Edynburgu².

Omawiany katalog szczegółowo prezentuje 195 kompletów ubiorów (wraz z sumarycznym przedstawieniem dodatków do nich) wystawionych na zorganizowanej na nowo przed kilku laty stałej ekspozycji. Wybór około 200 z 900 kompletów

¹ S. M. Levey, *The Victoria and Albert Museum Dress Collection*, „Textile History”, t. 15, 1984, nr 2, s. 167—170.

² *The Collections and Collecting Policies of the Major British Costume Museums*, „Textile History”, t. 15, 1984, nr 2, s. 147—170.

ubiorów historycznych ukazuje z konieczności najwięcej strojów świątecznych, o dużej wartości ekspozycyjnej, jednakże stwierdzić trzeba, że dokonywano go z różnych punktów widzenia. W przypadku ubiorów starszych i zniszczonych porzeczano na ich szczegółowym opisie. Każdy z opisywanych ubiorów został przedstawiony na doskonałej ilustracji. Szczegółowy katalog poprzedzają cztery omówienia syntetyczne, wnoszące wiele nowych ustaleń do historii zachodnioeuropejskiego ubioru. Ubiory kobiece sprzed 1900 r. przedstawiła Madeleine Ginsburg. Całość przeglądu odzieży męskiej napisała Avril Hart. Valerie D. Mendes zajęła się strojami kobiecymi naszego stulecia. Akcesoria ubiorów z różnych okresów, a więc guziki i inne typy zapieć, nakrycia głowy, rękawiczki, laski, parasole, obuwie, pończochy, torebki, chusteczki, kamizelki i bieliznę omówili inni pracownicy Działu Tkanin Victoria and Albert Museum. W wyniku ich pracy powstała doskonała publikacja objaśniająca 116 nazw ubiorów i stanowiąca podstawowe wydawnictwo źródłowe dla badań nad historią ubioru europejskiego w okresie nowożytnym.

I. Turnau